

**ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ ԵՎ ԳԵՐԱԿԱ
ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ**

ՀՀ ԳՅՈՒԴԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում 2015 թվականին գրանցվել են դրական տեղաշարժեր: ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության տվյալներով 2015 թվականի հունվար-նոյեմբերին գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքի արժեքը կազմել է 931.40 մլրդ դրամ, որը գերազանցում է նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը 11.6 %-ով:

Հաշվետու տարում շարունակվել են դրական տեղաշարժերը հողային ռեսուրսների, մասնավորապես վարելահողերի օգտագործման բնագավառում: Վարելահողերի նպատակային օգտագործման մակարդակը 2015 թվականին կազմել է 78.6 %, 2014 թվականի 74.4 %-ի դիմաց:

Գյուղատնտեսության ոլորտում տնտեսավարողների ջանքերի, բարենպաստ բնակլիմայական պայմանների և նախարարության կողմից իրականացված մի շարք պետական աջակցության ծրագրերի արդյունքում գյուղատնտեսության արտադրության ծավալների ավելացումը հանգեցրել է երկրի տնտեսական ակտիվության մեջ գյուղատնտեսության ոլորտի մասնակցության ավելացմանը:

Բուսաբուծություն: 2015 թվականին գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ցանքատարածությունները կազմել են 351.3 հազ. հա, նախորդ տարվա 332.8 հազ. հա-ի դիմաց: Ցանքատարածություններն ավելացել են 18.5 հազ. հա-ով: ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության տվյալներով 2015 թվականի հունվար-նոյեմբերին բուսաբուծության համախառն արտադրանքը կազմել է 600.42 մլրդ դրամ, որը գերազանցում է նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը 15.3 %-ով: Ըստ օպերատիվ տվյալների, հացահատիկային և հատիկալնդեղենային մշակաբույսերի արտադրության ծավալը կազմել է 630.4 հազ. տոննա, որը գերազանցում է նախորդ տարվա մակարդակը 6.8 %-ով, այդ թվում ցորենի արտադրության ծավալը կազմել է 369.4 հազ. տոննա գերազանցելով նախորդ տարվա մակարդակը 9.2 %-ով: Առավել մեծ աճ է ապահովվել պտղի և հատապտղի, խաղողի, բոստանային մշակաբույսերի արտադրության ուղղությամբ, ըստ օպերատիվ տվյալների դրանց աճը համապատասխանաբար կազմել է 29.8; 18.3 և 16.4 %:

2015 թվականին շարունակվել են իրականացվել մի շարք ծրագրեր, որոնք ուղղվել են հանրապետության գյուղատնտեսության հողային ռեսուրսների նպատակային օգտագործման մակարդակի բարձրացմանը, հացահատիկային տնտեսության զարգացմանն ու հացահատիկային մշակաբույսերի ինքնաբավության մակարդակի բարձրացմանը: Նշված ծրագրերի և այլ միջոցառումների իրականացման արդյունքում աշնանացանի ցանքատարածությունները, ըստ օպերատիվ տվյալների, 2015 թվականին կազմել են 116835 հա, նախորդ տարվա 111836 հա-ի դիմաց, աճը կազմել է շուրջ 5000 հա (4.5 %):

Անասնաբուծություն: 2015 թվականին արձանագրվել է կենդանական ծագման մթերքների արտադրության որոշակի աճ: ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության տվյալներով 2015 թվականի հունվար-նոյեմբերին անասնաբուծության արտադրանքի արժեքը կազմել է 330.98 մլրդ դրամ, որը գերազանցում է նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը 4.7 %-ով: Ըստ օպերատիվ տվյալների, տարվա արդյունքներով մսի արտադրությունն ավելացել է 7.3, կաթինը՝ 6.4 և ձվինը՝ 6.7 %-ով:

Անասնաբուծության խթանմանը նպաստել են վերջին տարիներին իրականացվող մի շարք պետական ծրագրեր: Մասնավորապես, «Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության վարկային ծրագիրը», «Տավարաբուծության զարգացման ծրագիրը»: Վերջինիս շրջանակներում 2015 թվականին Ավստրիայի Հանրապետությունից ներկրվել են 257 գլուխ հուլշտին և շվից ցեղերի տոհմային երինջներ, որոնք հատկացվել են թվով 12 տնտեսավարող սուբյեկտի: Երինջների երկրորդ խմբաքանակը (453 գլուխ) կներկրվի 2016 թվականի գարնանը: Եվրոպական երկրներից ներկրված տոհմային երինջների բազայի վրա ձևավորված տոհմային տնտեսություններում իրականացվող տոհմասելեկցիոն աշխատանքների շնորհիվ իրականացվում է տոհմային երինջների աճեցում, որոնք վաճառվում են ինչպես հանրապետության գյուղացիական տնտեսություններին, այնպես էլ հանրապետությունից դուրս: 2015 թվականին, ընդհանուր առմամբ, իրականացվել է շուրջ 150 գլուխ երինջի վաճառք:

Նկատելի դրական տեղաշարժեր են առկա ոչխարաբուծության ոլորտում: Մանր եղջերավորների արտահանումը լուրջ խթան է ոլորտի զարգացման համար, և այդ նպատակով նախարարությունը շարունակում է աշխատանքները դրանց արտահանման ծավալներն ավելացնելու և ոչխարների մորթի համար նախատեսված ժամանակակից սպանդանոցները շահագործելու ուղղությամբ:

Նկատելի առաջընթաց է արձանագրվել հատկապես ձկնաբուծության ոլորտում: Ըստ օպերատիվ տվյալների 2015 թվականին ապրանքային ձկան ծավալը կազմել է շուրջ 15.1 հազար տոննա, որը նախորդ տարվա ցուցանիշը գերազանցում է 1.2 հազ. տոննայով կամ 8.6 %-ով: 2015 թվականին, ըստ օպերատիվ տվյալների, հանրապետությունից արտահանվել է ավելի քան 2.0 հազար տոննա ապրանքային ձուկ:

Գյուղատնտեսությունում կոոպերացիայի խթանում: Մշակվել և ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է «Գյուղատնտեսական կոոպերատիվների մասին» ՀՀ օրենքը: Նախարարության խորհրդատվական համակարգի միջոցով շարունակվել է աջակցությունը գյուղատնտեսական գործունեություն իրականացնող կոոպերատիվների ձևավորմանը և գործունեությանը: Մասնավորապես, 2015 թվականին աջակցություն է ցուցաբերվել թվով 22 գյուղատնտեսական կոոպերատիվի ձևավորմանը: «Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության» վարկային ծրագրի շրջանակներում հանրապետության 8 մարզում ստեղծվել է շուրջ 52 արոտօգտագործողների սպառողական կոոպերատիվ:

Գյուղատնտեսության ոլորտի մատչելի վարկավորում: Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված կարգին համապատասխան՝ գյուղատնտեսության ոլորտին տրամադրվել են

մատչելի տոկոսադրույքով (14 %-ով) վարկեր, որոնց 6 տոկոսային կետը սուբսիդավորվել է: 2011 թվականի ապրիլի սկզբից մինչև 2015 թվականի հոկտեմբերի 1-ն ընկած ժամանակահատվածում գյուղատնտեսությունում տնտեսավարողներին տրամադրվել է 77.3 մլրդ դրամի 88.8 հազ. միավոր վարկ: Ընդհանուր առմամբ, վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման գումարը կազմել է 3.21 մլրդ դրամ: 2015 թվականի ընթացքում տրամադրված վարկերի գումարը կազմել է շուրջ 15.2 մլրդ դրամ:

Գյուղատնտեսությունում օգտագործվող ռեսուրսների մատչելիության բարձրացում:

«Հողօգտագործողներին 2015 թվականի գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով ազոտական, ֆոսֆորական և կալիումական պարարտանյութերի ձեռքբերման նպատակով՝ պետական աջակցության» ծրագրի շրջանակներում շուկայականից 40-50 % ցածր գներով մարզերում իրացվել է շուրջ 32.7 հազ. տոննա ազոտական, 2360.9 տոննա ֆոսֆորական, 856.9 տոննա կալիումական պարարտանյութ: Ամբողջությամբ բավարարվել է մարզերի պահանջարկը:

«Հողօգտագործողներին 2015 թվականի գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով դիզելային վառելանյութի ձեռքբերման նպատակով պետական աջակցության» ծրագրի շրջանակներում շուկայականից որոշակիորեն ցածր գներով մարզերում իրացվել է 3.2 մլն լիտր դիզելային վառելանյութ:

Գյուղատնտեսական հումքի մթերում, իրացում: 2015 թվականին գյուղատնտեսական մթերք վերամշակող ընկերությունների կողմից մթերվել է 43.5 հազ. տոննա բանջարեղեն, որը գերազանցում է նախորդ տարվա ցուցանիշը՝ 27.6 %-ով, իսկ պտղի մթերումների ծավալը կազմել է 20.6 հազ. տոննա, որն ավելին է նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշից 48.3 %-ով: 2015 թվականին մթերվել է 216.8 հազ. տոննա խաղող, որը գերազանցում է նախորդ տարվա ցուցանիշը 32.7 հազ. տոննայով: 2015 թվականին հանրապետությունից արտահանվել է 76.7 հազ. տոննա պտուղբանջարեղեն, խաղող և կարտոֆիլ, այդ թվում՝ 34.4 հազ. տոննա պտուղ և հատապտուղ, որից՝ 21.3 հազ. տոննա ծիրան: Խաղողի արտահանման ծավալը կազմում է 13.1 հազ. տոննա, նախորդ տարվա 8.0 հազ. տոննայի դիմաց: Ընդհանուր առմամբ, արտահանման ծավալները գերազանցում են նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը 65.1 %-ով: Ռուսաստանի Դաշնության բաժինը կազմում է արտահանման ընդհանուր ծավալի 83.4 %-ը, 2014 թվականի 46.4 %-ի դիմաց:

Գիտության և խորհրդատվության ոլորտներ: Նախարարության գիտական կազմակերպությունների կողմից հետազոտությունները հիմնականում ընթացել են գյուղատնտեսական մշակաբույսերի սելեկցիայի, սերմնաբուծության, համաշխարհային հավաքածուներից և գյուղատնտեսական հետազոտությունների միջազգային կենտրոնների սելեկցիոն տնկարաններից ստացված սորտերի, հիբրիդների ու սելեկցիոն գծերի, ինչպես նաև ոչ ավանդական մշակաբույսերի փորձարկման ու սելեկցիոն նպատակներով օգտագործման ուղղությամբ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում նախարարության խորհրդատվական համակարգի կողմից կազմակերպվել և անցկացվել է 1091 սեմինար և 847 դաշտային ուսուցում, իրականացվել է 21.5 հազ. խորհրդատվական միջոցառում, 149 փորձացուցադրական աշխատանք, եթեր է հեռարձակվել 94 ռադիոհեռուստահաղորդում: Տպագրվել և տարածվել է 447 անուն խորհրդատվական թերթիկ և գրքույկ՝ 128.1 հազ. Ընդհանուր տպաքանակով: Թողարկվել է 156 համար թերթ՝ 207.5 հազ. ընդհանուր տպաքանակով:

Վարկային ծրագրեր

«Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության» առաջին և երկրորդ ծրագրերի շրջանակներում 2015 թվականի ընթացքում կատարված հիմնական աշխատանքներ

Առաջին ծրագրի Համայնքների արոտավայրերի և անասնապահության կառավարման համակարգ բաղադրիչի շրջանակներում 2015թ. կատարվել են հետևյալ աշխատանքները՝ ՀՀ 6 մարզի (Արագածոտն, Լոռի, Շիրակ, Տավուշ, Գեղարքունիք, Սյունիք) ծրագրով նախատեսված 55 համայնքի փոխարեն աշխատանքներ են իրականացվում լրացուցիչ ևս 26 համայնքում, 13 համայնքում արոտավայրերի ջրաբեկացման համակարգերի շինարարական աշխատանքներն ավարտվել են (34.5 կմ ջրագիծ, 33 հատ խմոց), 1 համայնքում արոտավայրերի ջրաբեկացման համակարգերի շինարարական աշխատանքները գտնվում են իրականացման փուլում (10 կմ ջրագիծ, 2 հատ խմոց), 38 համայնքի արոտօգտագործողների միավորում սպառողական կոոպերատիվներին տրամադրվել է շուրջ 120 միավոր գյուղտեխնիկա, այդ թվում 9 անիվավոր տրակտոր և 111 միավոր այլ գյուղգործիքներ, 6 մարզի 21 համայնքներում (ընդամենը՝ 2665 մարդ) իրականացվել է ուսուցում, 55 համայնքի շուրջ 218 հա արոտներում ավարտվել են դեգրադացված տարածքների վերականգնողական աշխատանքները և այլն:

Երկրորդ ծրագրի համանուն բաղադրիչով 2015թ. կատարվել է հետևյալ աշխատանքները՝ ընդգրկվել է ՀՀ 8 մարզի (Արագածոտն, Գեղարքունիք, Լոռի, Կոտայք, Շիրակ, Սյունիք, Վայոց ձոր, Տավուշ) 55 համայնք, 52 համայնքում հիմնադրվել են «Արոտօգտագործողների միավորում» սպառողական կոոպերատիվներ, 6 համայնքում արոտավայրերի ջրաբեկացման համակարգերի շինարարական աշխատանքներն ավարտվել են (4.7 կմ ջրագիծ, 15 հատ խմոց), 11 համայնքում արոտավայրերի ջրաբեկացման համակարգերի շինարարական աշխատանքները գտնվում են իրականացման փուլում (41.6 կմ ջրագիծ, 29 հատ խմոց), 14 համայնքի արոտօգտագործողների միավորում սպառողական կոոպերատիվներին տրամադրվել է շուրջ 80 միավոր գյուղտեխնիկա, այդ թվում 22 անիվավոր տրակտոր և 58 միավոր այլ գյուղգործիք: Աշխատանքներ են իրականացվել նաև «Գյուղատնտեսությանն աջակցող ծառայությունների հզորացում», «Մրցակցային դրամաշնորհների ծրագիր», «Արժեշոթայի զարգացում» բաղադրիչներով:

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության 2015 թվականի գործունեությունն ուղղված է եղել ոլորտի գերակա ուղղություններին համապատասխան աշխատանքների իրականացմանը, ընթացիկ հիմնախնդիրների լուծմանը: